

what is more, it is the only opportunity to form a national outlook among Ukrainian pupils being in the surrounding of Polish school.

The author of the article generalized the viewpoints of a scientist L. Biletskyy, who reflects about the problem of organization of the educational work in school and outlines the main tasks which should be solved by Ukrainian school taking into account advanced achievements in the field of theory and practice of pedagogical science.

In his opinion the national idea should be a core in the system of school education, and it should be focused on the formation of the life position of a young person and the personality development, as a conscious citizen.

Originality. *The scientific novelty of the research results is first of all the expansion of historical and pedagogical information about the system, content, specific forms, methods and facilities of school and extracurricular education of the Ukrainian schoolchildren in East Galicia at the beginning of the 20th Century and also the reinforcement of the information about the organization of club activities for children and young people in educational institutions.*

Conclusions. *The results of the scientific research allow us to conclude that valuable components of the historical experience were determined and they are worth to be used in contemporary conditions, in particular, the organization of educational work in school and the organization of the systematic extracurricular educational work with Ukrainian school children.*

Keywords: *magazine "Light"; L. Biletskyy; M. Panchuk; school education; extracurricular education.*

*Одержано редакцією 27.02.2017 р.
Прийнято до публікації 01.03.2017 р.*

УДК 371.13:378

Каленський Андрій,

д.п.н, завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Прохорчук Олександр,

асистент кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті НУБіП України

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Розкрито дефініцію педагогічна умова. На першому етапі засобами пілотажного дослідження (анкетування) визначався комплекс педагогічних умов, забезпечення яких сприяє формуванню дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки.

На другому етапі науково-педагогічної експертизи педагогічних умов було визначено домінантні, основні з наведеного переліку обставин, при забезпеченні яких формування дослідницьких здатностей студентів буде найбільш продуктивним.

Педагогічними умовами для формування дослідницької компетентності бакалаврів соціальної педагогіки згідно експертної оцінки є: створення дослідницького середовища; залучення студентів до додаткових форм навчання; уведення наукового компонента в деякі дисципліни курсу; позитивна мотивація до проведення дослідження.

Дослідження навчального процесу бакалаврів соціальної педагогіки дає можливість відзначити, що вони, мають пройти наскрізну дослідницьку програму, яка враховує індивідуальні здібності студента і особливості ступеневого навчання (від першого до четвертого курсу).

Подальші дослідження спрямовані на розробку моделі формування дослідницької компетентності майбутнього соціального педагога.

Ключові слова: дослідницькі здатності; дослідницька компетентність; умови; педагогічні умови; експертне оцінювання; наскрізна програма; навчально-наукова діяльність; науково-педагогічна експертиза.

Постановка проблеми. Нові підходи та вимоги щодо інноваційної підготовки сучасних фахівців відображені у Законі України «Про вищу освіту» [1] та у Національній доктрині розвитку України у XXI столітті [2]. Інноваційний характер навчально-виховної діяльності нині у центрі міжнародної уваги до пріоритетів розвитку вищої освіти. У Комюніке конференції Європейських міністрів вищої освіти (28-29 квітня 2009 р.) [3]. задекларовано, що вища освіта має ґрунтуватися на найсучасніших результатах інноваційної діяльності, а дослідницький компонент має бути невід'ємним складником освітньої діяльності. Формування дослідницької компетентності бакалаврів соціальної педагогіки у процесі професійної підготовки передбачає створення таких педагогічних умов, за яких він міг би стати суб'єктом цього процесу, або інакше кажучи його навчально-наукова діяльність з випадкового і непорядкованого процесу, перетворюється на одне з найважливіших завдань як для викладачів, так і для студентів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукових досліджень в галузі педагогіки Л. Абдулової, Е. Аграрової, З. Апозаової, З. Борисової, Л. Голуб, О. Гончаренка, А. Губайдулліна, С. Забеліної, А. Ішкової, В. Кліментьевої, Ю. Комарової, Є. Лебедева, О. Макарової, О. Набієвої, О. Нестерової, Ю. Риндіної, М. Рутковської, Г. Семенової, В. Сотника, В. Тагірова, Н. Таірової, А. Ушакова, Н. Федотової, О. Феськової, Л. Форкунової, Т. Цунікової, О. Чугайнової, Ж. Шабанової, І. Янюк та ін. дає можливість розглядати умови для формування дослідницької компетентності у майбутніх фахівців різних професійних спрямувань, проте процес формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки так і не став предметом їхнього дослідження, а тому потребують детального вивчення.

Мета статті – визначення комплексу педагогічних умов, забезпечення яких сприяє формуванню дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Природно, процес формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки є складним, багатоаспектним, він має системно враховувати дію об'єктивних і суб'єктивних чинників. Щоб визначитися з основними педагогічними умовами ефективного формування дослідницьких знань, умінь, здібностей дослідницької діяльності студентів, проведено науково-педагогічну експертизу. Вказане дослідження проводилося за двома послідовними етапами.

Умова – філософська категорія, що виражає відношення предмету до оточуючих його явищ, без яких він існувати не може. Сам предмет виступає як щось обумовлене, а умови – як відносно зовнішнє предмету різноманіття об'єктивного світу [4, с. 380]; те, від чого залежить щось інше (обумовлене); суттєвий компонент комплексу об'єктів (речей, їх стану, взаємодії), через наявність якого з необхідністю впливає існування даного явища [5, с. 707]; обставина, від якої що-небудь залежить; правила, що встановлені в якій-небудь галузі життя, діяльності; обстановка, в якій що-небудь відбувається [6, с. 839].

Педагогічний словник-довідник педагогічні умови визначає як сукупність зовнішніх обставин, факторів, котрі сприяють або перешкоджають успішності навчальної діяльності [7]. Дослідник О. Васюк поняття умови розділила на дві групи: перша, як того від чого щось залежить, друга – середовище, обставина в якій, щось відбувається і без якої не можливе існування предметів і явищ [8, с. 135].

Визначення педагогічних умов, забезпечення яких сприяє формуванню дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки проходило в два етапи.

На першому етапі засобами пілотажного дослідження (анкетування) визначався комплекс педагогічних умов, забезпечення яких сприяє формуванню дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки.

Методом опитування викладачів НУБіП України (25 осіб), задіяних до програми підготовки соціальних педагогів що працюють в області підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін, які мають: педагогічний стаж не менше п'яти років; мають вчені ступені та звання (доктори, кандидати педагогічних та психологічних наук, доценти та професори); мають опубліковані друковані роботи в області викладання, виховання та розвитку особистості. Було визначено таку сукупність обставин, що впливають на формування соціального педагога як дослідника: цілеспрямоване оволодіння студентами методологією і методикою науково-педагогічного дослідження засобами відповідних курсів; створення сприятливого освітнього середовища для дослідницької діяльності студентів; системно-послідовне залучення студентів до науково-дослідної роботи (наукові гуртки, факультативи, студії тощо); цілеспрямований розвиток у студентів потреб та мотивів дослідницької діяльності; організація продуктивної навчально-дослідної роботи студентів; застосування особистісно-орієнтованих методик формування у студентів науково-дослідницького світогляду, дослідницьких знань, умінь; застосування практикоорієнтованих педагогічних технологій, що забезпечують ефективний розвиток дослідницьких умінь студентів; формування у студентів ціннісного ставлення до дослідницької роботи і її результатів; творчий підхід викладачів до педагогічної діяльності; реалізація загальнонаукових принципів при викладанні навчальних дисциплін; урахування індивідуального пізнавального досвіду студентів; продуктивна педагогічна взаємодія викладачів і студентів при організації спільної науково-дослідної роботи; володіння студентами природними задатками, успадкованими здібностями до дослідницької діяльності; володіння студентами досвідом дослідницької діяльності, здобутому у попередньому навчанні (загальноосвітній навчальний заклад, ПТНЗ, коледж тощо); систематичний, об'єктивний контроль результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів; застосування при виконанні наукових досліджень студентами сучасних технічних засобів; поєднання теоретичного навчання з практичною діяльністю на виробництві; забезпечення матеріально-фінансових потреб студентів для виконання дослідницької роботи.

Важливо відзначити, що в наведеному переліку наявними є практично усі основні обставини активізації узвичаєного педагогічного процесу, що мають відношення до його структури – мотивація учіння студентів, педагогічна діяльність викладача, методи, засоби, зміст, форми навчання, контроль навчальних досягнень. Відмітимо, що в наведеному списку на перших місцях умови, на які вказали більша кількість респондентів. Іншими словами, ми таким чином побудували ранжований ряд умов за кількістю набраних «голосів».

На другому етапі науково-педагогічної експертизи педагогічних умов було заплановано визначення домінантних, основних з наведеного переліку обставин, при забезпеченні яких формування дослідницьких здатностей студентів буде найбільш продуктивним. Мова у даному випадку про те, що в межах дослідження неможливо врахувати всі наявні детермінанти, а тому доцільно виокремити декілька основних, найбільш «вагомих» умов та відповідною методикою їх забезпечити у перебігу формувального експерименту. З цією метою було складено лист експертного опитування, до якого внесено 12 умов з наведеного вище списку.

Експертна група (15 осіб) складалася з викладачів гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України – 4 доктори педагогічних наук, 10 кандидатів педагогічних наук, 1 кандидат психологічних наук. До експертної групи було залучено фахівців факультету, що мали досвід проведення подібних досліджень. Зауважимо, що критеріями відбору експертів були такі ознаки: креативність (здатність вирішувати творчі завдання, метод вирішення яких повністю або частково невідомий); компетентність; предикативність (здатність передбачати або передчувати майбутні стани об'єкта); евристичність (здатність бачити або створювати неочевидні наукові проблеми); інтуїція (здатність робити висновки про досліджуваний об'єкт без усвідомлення шляхів руху думки до цього висновку); всебічність (здатність бачити проблему з різних боків) незалежність (здатність протиставляти поширеним думкам власні) [9].

В експертному листі експертам пропонувалося з наведеного переліку умов виокремити 5 основних, які найбільшою мірою впливають на формування дослідницьких знань, умінь, якостей майбутнього соціального педагога-дослідника. Прогнозувалося, що ті педагогічні умови, на які найчастіше вкажуть експерти, і є найбільш «вагомими» [10].

Для перевірки достовірності результатів експертизи в опитувальнику дві умови були контрольними: «Системно-послідовне залучення студентів до науково-дослідної роботи (наукові гуртки, факультативи, студії тощо)» і «Цілеспрямований розвиток у студентів потреб та мотивів дослідницької діяльності». Цим передбачалося, що при достовірній, об'єктивній експертній оцінці їх ранг має бути приблизно однаковим. Результати експертного оцінювання «вагомості» педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки подано у табл. 1.

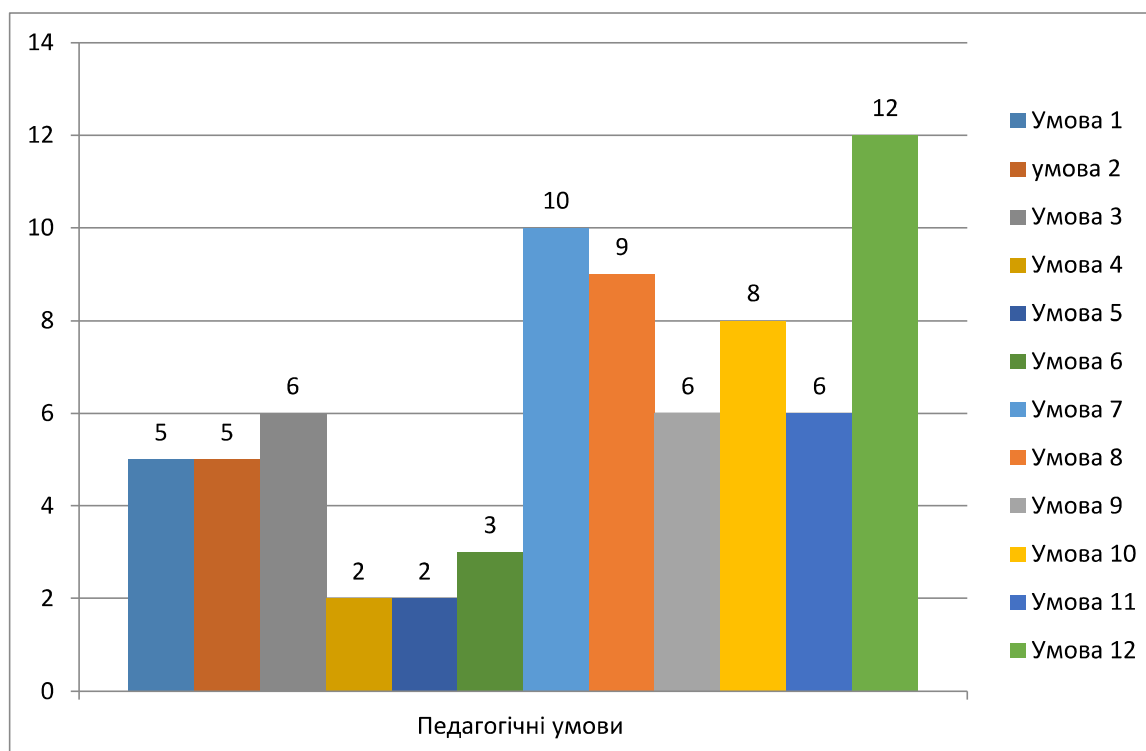
Таблиця 1

**Результати експертного оцінювання «вагомості» педагогічних умов
формування дослідницької компетентності
майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки**

№ за/п	Назва педагогічної умови	n*
1	Застосування особистісно-орієнтованих методик формування у студентів науково-дослідницького світогляду, дослідницьких знань, умінь	5
2	Застосування практикоорієнтованих педагогічних технологій, що забезпечують ефективний розвиток дослідницьких умінь студентів.	5
3	Формування у студентів ціннісного ставлення до дослідницької роботи і її результатів	6
4	Творчий підхід викладачів до педагогічної діяльності	2
5	Реалізація загальнонаукових принципів при викладанні навчальних дисциплін	2
6	Урахування індивідуального пізнавального досвіду студентів	3
7	Створення сприятливого освітнього середовища для дослідницької діяльності студентів	10
8	Системно-послідовне залучення студентів до науково-дослідної роботи (наукові гуртки, факультативи, студії тощо)	9
9	Організація продуктивної навчально-дослідної роботи студентів	6
10	Цілеспрямований розвиток у студентів потреб та мотивів дослідницької діяльності	8
11	Продуктивна педагогічна взаємодія викладачів і студентів при організації спільної науково-дослідної роботи	6
12	Цілеспрямоване оволодіння студентами методологією і методикою науково-педагогічного дослідження засобами відповідних курсів	12

n* – кількість експертів, що віднесли дану умову до п'яти найбільш вагомих

Як це видно з рис. 1, 12 експертів (80%) найбільш вагомою обставиною ефективного формування дослідницьких здатностей майбутніх соціальних педагогів визнали «Цілеспрямоване оволодіння студентами методологією і методикою науково-педагогічного дослідження засобами відповідних курсів». Такий стан справ викликано тим, що у структурі навчальних планів підготовки бакалаврів соціальної педагогіки дисциплін дослідницького спрямування немає. Лише магістрантам цієї спеціальності програмою передбачено курс «Методологія та організація наукових досліджень». Викладачі-експерти, організовуючи науково-дослідну роботу студентів, відчувають, що вихованцям бракує методологічних і методичних знань виконання науково-педагогічних досліджень, і тому ця обставина є визначальною, домінантною.

Рис. 1. Діаграма результатів експертного оцінювання «вагомості» педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки

Друге місце в наведеній ранговій структурі посідає умова «Створення сприятливого освітнього середовища для дослідницької діяльності студентів»: цей факт відзначили 66% експертів. На третьому місці за «вагомістю» знаходиться педагогічна умова «Системно-послідовне залучення студентів до науково-дослідної роботи (наукові гуртки, факультативи, студії тощо)». Відповідно, на четвертому місці умова «Цілеспрямований розвиток у студентів потреб та мотивів дослідницької діяльності»: на це вказало 53% викладачів-експертів. П'яте місце поділили три умови: «Формування у студентів ціннісного ставлення до дослідницької роботи і її результатів», «Організація продуктивної навчально-дослідної роботи студентів» і «Продуктивна педагогічна взаємодія викладачів і студентів при організації спільної науково-дослідної роботи». Цю позицію відмітили 6 експертів (40%).

Водночас лише 2 експерти переконані, що «Реалізація загальнонаукових принципів при викладанні навчальних дисциплін» і «Творчий підхід викладачів до педагогічної діяльності» сприяють розвитку дослідницьких здатностей вихованців; тільки 3 експерти вказали, що ці процеси залежать від індивідуального пізнавального досвіду студентів.

Про достовірність отриманих результатів визначення «вагомості» педагогічних умов свідчить те, що контрольні умови («Системно-послідовне залучення студентів до науково-дослідної роботи (наукові гуртки, факультативи, студії тощо» і «Цілеспрямований розвиток у студентів потреб та мотивів дослідницької діяльності») відмітили відповідно 9 і 8 експертів.

Досліджуючи навчальний процес бакалаврів соціальної педагогіки можна відмітити, що вони, маючи пройти наскрізну дослідницьку програму, яка враховує індивідуальні здібності студента і особливості ступеневого навчання, вона полягає у тому, що він повинен слідувати таким етапам:

- на 1 році навчання – опрацювати базові соціально-педагогічні джерела, оволодіти категорійно-понятійним апаратом соціальної педагогіки як науки, та навчальної

- дисципліни; навчитися написанню реферативних робіт, виконання декількох завдань для самостійного опрацювання, які стосуються соціально-педагогічної проблематики, опрацювати основні інтернет ресурси для наповнення та актуалізації своїх знань;
- 2 рік навчання – окреслення основної теми своєї науково-дослідної діяльності з тих, що він виконував на першому році навчання; використання деяких методів соціально-педагогічного дослідження за час проходження ознайомлювальної практики у навчальних закладах та закладах соціального захисту (виконання стандартизованих методик дослідження, проектування опитувальників, робота з соціальними картами тощо, контент аналіз, соціальне інспектування);
  - на 3 році навчання – розвиток обраної теми дослідної тематики; оволодіння методами математичної статистики; підготовка курсових робіт в обраній галузі дослідження; виконання обраної соціально-педагогічної тематики на навчально-виробничій практиці;
  - на 4 році навчання – апробація результатів науково-дослідницької діяльності під час соціально-педагогічної практики; планування та розробка теоретичних засад обраної проблеми дослідження; участь у студентській науковій конференції (підготовка тез виступу); підготовка випускної кваліфікаційної роботи бакалавра;

Виокремлені нами педагогічні умови мають чіткий зв'язок із наскрізною програмою, оскільки, витримування етапності у навчанні дає змогу застосовувати провідні педагогічні принципи, а саме: принцип послідовності у навчанні, також принцип системності, та принцип доступності навчального матеріалу.

Як висновок можна сказати, що педагогічні умови – це спеціально створені обставини навчально-педагогічного процесу, які сприяють виникненню наперед заданих психологічних новоутворень в особі, яка навчається.

Педагогічними умовами формування дослідницької компетентності варто вважати обставини, що сприяють розвитку у студентів навчально-дослідницьких і науково-дослідницьких знань, умінь, навичок, а також здатності до виконання дослідницьких робіт.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Педагогічними умовами для формування дослідницької компетентності бакалаврів соціальної педагогіки за результатами експертної оцінки є такі: створення дослідницького середовища; залучення студентів до додаткових форм навчання; уведення наукового компонента в деякі дисципліни курсу; позитивна мотивація до проведення дослідження.

Подальші дослідження спрямовані на розробку моделі формування дослідницької компетентності майбутнього соціального педагога.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 р. № 1556-VII // «Голос України» за 06.08.2014 р. № 148 (5898) – С. 9-19.
2. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р. №347/2002 // Дошкільне виховання. – 2002. – № 7. – С. 4–9.
3. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bologna2009benelux.org>.
4. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1981. – 445 с.
5. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
6. Ожегов С. И. Словарь русского языка / Ожегов С. И. Около 53000 слов. Изд. 5-е стереотип. М.: Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1963 г. – 900 с.
7. Словарь-справочник по педагогике [Текст] / Автор-составитель В. А. Мижериков // Под общ. ред. Л. И. Пидкасистого. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 448 с.
8. Васюк О. В. Формування професійної спрямованості майбутніх соціальних педагогів : монографія / Оксана Вікторівна Васюк. – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2014. – 336 с.
9. Обухов А.С. Психология исследовательского поведения: программа дисциплины // Сборник учебно-методических комплексов циклов предметной подготовки по специальности 050706.65 (031000)

«Педагогика и психология» / отв. ред. В.А. Слостенин. Ред.-сост. А.С. Обухов, С.Б. Серякова. В 2 т. Т. 2. – М.; Челябинск: Фотохудожник, ООО «Издательство РЕКПОЛ», 2009. – С. 144–166.

10. Бешелев С.Д. Математико-статистические методы экспертных оценок / С.Д. Бешелев, Ф.Г. Гурвич. – [2-е изд. перераб и доп.]. – М.: Статистика, 1980. – 263 с.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2014). About Higher Education (Law of Ukraine). *Golos Ukrayiny (Voice of Ukraine)*, 148 (5898), 9–19 (in Ukr.).
2. National Doctrine of Education: approved. Decree of the President of Ukraine №347 (2002). *Doshkilne vychovannya (Preschool education)*, 7, 4–9 (in Ukr.).
3. *The Bologna Process 2020 - The European Higher Education Area in the new decade*. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009. Retrieved from <http://www.bologna2009benelux.org>
4. Frolov, Y. T. (1981). *Philosophical dictionary*. Moscow: Politizdat (in Russ.).
5. Ylychev, L. F., Fedoseev, P. N., Kovalev, S. M., Panov, V. G. (1983). *Philosophical Encyclopedic Dictionary*. Moscow: Sov. Encyclopedia (in Russ.).
6. Ozhegov, S. I. (1963). *Dictionary of Russian language*. Neighborhood of 53,000 words. Moscow: Publishing House Foreign natsyonal and dictionaries (in Russ.).
7. Mizherikov, V.A. (2004). *Dictionary of pedagogy*. Moscow: TC Sphere (in Russ.).
8. Vasyuk, Oksana (2014). *Formation of professional orientation of future social workers: monograph*. Nizhin: Publisher Lysenko M. (in Ukr.).
9. Obukhov, A. S. (2006). *Exploratory behavior Psychology: Program disciplines*. Collection of teaching materials on the subject of training cycles specialty 050706.65 (031000) "Pedagogy and Psychology" In 2 vols 2. Moscow; Chelyabinsk: Photographer, LLC "Publishing REKPOL" 144–166. (in Russ.).
10. Beshelev, S.D., Gurvich, F.G. (1980). *Mathematical and statistical methods of expert assessments*. [2nd ed. revised and enlarged.]. Moscow: Statistics (in Russ.).

Kalenskyi Andrii,

Doctor of Pedagogic Sciences, Head of the Laboratory scientific and methodological support training experts in universities and colleges of the Institute of Vocational Education and Training of the NAES of Ukraine,

Prohorchuk Oleksandr,

Assistant Department of Social Education and Information Technologies in Education NUBiP Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF RESEARCH COMPETENCE OF BACHELOR OF SOCIAL PEDAGOGY

Abstract. Introduction. *Analysis of scientific research in pedagogy provides an opportunity to consider the conditions for the formation of research competence of future specialists of different professional directions, but the process of forming of research competence of future bachelors social pedagogy did not become the subject of their research, and therefore require detailed study.*

Purpose *of the article definition of complex of pedagogical conditions which ensure promotes of research competence of future bachelors social pedagogy.*

Results. *It defined such a set of circumstances that influence the formation of social pedagogy as a researcher, focused mastering methodology and methods of scientific and pedagogical research means appropriate courses; creating a favorable learning environment for research students; systematic and consistent involvement of students in research work (scientific groups, electives, studios, etc.); purposeful development of the students' needs and motivations of research; organization of productive teaching and research work of students; application-centered methods of formation of students' research philosophy, research knowledge and skills; the use of practically oriented educational technologies that ensure effective development of research skills of students; formation of students' value attitude to research and its results; creative approach teachers to educational activities; implementation general principles in the teaching of subjects; taking into account the individual cognitive experience of students; productive pedagogical interaction of teachers and students at the organization of joint scientific research work; possession students natural makings inherited abilities to research; possession students experience research obtained in previous studies (general education school, vocational schools, college, etc.); systematic, objective monitoring results of teaching and learning of students; use when performing research students of modern technology; combining theoretical learning with practical activities in the workplace; ensure material and financial needs of students to perform research.*

Originality. *The novelty of our study is that as a result of scientific and pedagogical expertise were first identified pedagogical conditions for the formation of research competence bachelors social pedagogy.*

Conclusion. *Pedagogical conditions for forming of research competence bachelors social pedagogy on the results of peer review are: creating a research environment; engaging students in learning more; scientific input component in some subjects of the course; positive motivation to study.*

Keywords: *research capacity; Research competence; conditions; pedagogical conditions; Expert assessment; cross-cutting program; educational and research activities; scientific and pedagogical expertise.*

Одержано редакцією 06.03.2017 р.
Прийнято до публікації 10.03.2017 р.

УДК 364(477)(075.8)

Конончук Антоніна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант кафедри соціальної роботи
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Т. Г.Шевченка, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ДІАГНОСТИЧНОЇ РОБОТИ

Розкрито соціальне значення і гостру необхідність підготовки висококваліфікованих працівників соціальної сфери у вищих навчальних закладах. Наголошено на спрямованості освітнього процесу у вищих навчальних закладах на формування та розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців як інтегрованої характеристики такої підготовки.

Визначено місце та зміст діагностичної компетентності у складі професійних компетентностей майбутніх фахівців соціальної сфери. Виявлено взаємозв'язок діагностичної компетентності майбутніх фахівців з успішністю реалізації діагностичної функції працівників у процесі практичної діяльності.

Підкреслено залежність розвитку фахової діагностичної компетентності від предметної галузі і визначеного профілю освітньої програми та кваліфікації випускника. Охарактеризовано окремі змістові аспекти професійної підготовки соціальних працівників/соціальних педагогів до здійснення діагностичної роботи.

Виявлено, що механізмом реалізації діагностичної функції виступає соціальна діагностика; розкрито її сутність, мету, завдання, методи, технологію проведення. Представлено можливості професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у вищому навчальному закладі у межах навчальних дисциплін. Доведено, що для успішної реалізації діагностичної роботи необхідна спеціальна підготовка фахівця.

Ключові слова: *професійна підготовка; професійна компетентність; діагностична компетентність; діагностична функція; соціальна діагностика.*

Постановка проблеми. У сьогоденні надзвичайно складних соціально-економічних умовах можемо констатувати виникнення нових або загострення старих соціальних проблем, які потребують кваліфікованого професійного вирішення на всіх суспільних рівнях. З огляду на це, підготовка висококваліфікованих фахівців соціальної сфери, готових працювати в нових умовах, реагувати на нові суспільні виклики, професійно надавати соціальні послуги є першочерговим завданням сучасної вищої школи. ВНЗ України повинні забезпечити якісну підготовку спеціалістів для надання допомоги окремим особам і групам осіб, які опинились у складних життєвих обставинах, шляхом підтримки, консультування, патронажу, надання соціальних послуг; актуалізації потенціалу